

УДК 391(477)

НАЦІОНАЛЬНИЙ ЖІНОЧИЙ ОДЯГ ГАЛИЧИНИ

Студ. П. Пазюк, гр. БДк-3-16 К

Науковий керівник доц. Ф.М. Проданюк

Київський національний університет технологій та дизайну

Мета і завдання. Мета дослідження – розкрити динаміку формування особливостей національного жіночого одягу Галичини.

Відповідно до мети визначено такі завдання:

- проаналізувати історіографію проблеми та джерельну базу дослідження;
- з'ясувати історичні передумови та обставини формування українського жіночого одягу Галичини;
- визначити художні особливості та суспільні функції національного жіночого одягу Галичини;
- охарактеризувати регіональну варіативність мистецьких рис українського народного одягу в сільському та міському середовищі Галичини.

Об'єкт та предмет дослідження. Об'єкт дослідження - процес формування національного жіночого одягу Галичини. Предмет дослідження – етномистецькі особливості українського жіночого одягу Галичини, його історичні зміни.

Методи та засоби дослідження. При написанні роботи використовувалися загальнонаукові та спеціально-історичні методи, зокрема історичний, системно-структурний, біографічний, проблемно-хронологічний, аналітичний, конкретно-пошуковий та ін.

Наукова новизна та практичне значення отриманих результатів.

Наукова новизна дослідження:

- до наукового обігу введено низку джерел та публіцистичних праць, які ще не були предметом аналізу;
- виявлено мистецькі особливості жіночого одягу Галичини.

Практичне значення отриманих результатів дослідження полягає у можливості використання його положень та фактичного матеріалу при підготовці та проведенні занять з курсів «Українська та зарубіжна культура», «Історія мистецтва та матеріальної культури», а також при написанні курсових та дипломних робіт з фахових дисциплін.

Результати дослідження. Етнонаціональну специфіку національного жіночого одягу Галичини досліджували Я. Головацький, В. Шухевич, І. Франко, Ф. Вовк, М. Зубрицький, І. Гургула, К. Матейко, Т. Ніколаєва, Г. Горинь, Г. Стельмашук, Л. Булгакова-Ситник, І. Карпинець та ін.

Культурно-релевантними ознаками різновидів верхнього національного жіночого одягу Галичини є: 1) гапунок та якість матеріалів; 2) силуетна форма та довжина; 3) тип крою спинки; 4) система декору; 5) спосіб одягання. Галицький жіночий одяг найбільш яскраво виявляється в трьох локальних варіантах - північно-західному (Яворівщина на кордоні з Волиною та Польщею), центральному (Городоччина і Миколаївщина, які межують з Опіллям) та східному (Золочівщина на пограниччі з Західним Поділлям). Яворівські жіночі сорочки вишиванки виділялися яскравою поліхромною вишивкою рослинної орнаментики, якою оздоблювали уставки, манжети та відкладний комір. Декоративне оздоблення яворівських сорочок формували виконаними червоною заплоччю пишними квітково-рослинними мотивами, які доповнювали делікатним вкрапленням вишитих синіми, чорними та жовтими нитками маленьких листочків та контрастно виділених сердцевин квітів або лише їх контурних підводок. У вишивці яворівських сорочок поєднувалась гладь і стебелева техніки. Цей принцип поєднання двох технік при виконанні вишивки отримав назву «яворівка», або

«бавничкова вишивка». Декоративне оздоблення городоцьких жіночих сорочок-вишиванок складалася не з крупних пишних окремих квіток, а зі значно дрібніших геометричних елементів («квадратів», «ромбів», «промінчиків», «стовпчиків», «кривульок», «вусиків», «рисочок» тощо), вишитих гладдю, з яких формували хрестоподібні та гілкоподібні орнаментальні композиції, що ними декорували уставки, передні кути виложистих комірв та манжети.

На Городоччині під час виготовлення жіночих сорочок-вишиванок використовували складну техніку вишивання - городоцький шов. Ця техніка передбачала поєднання гладевих швів з обметкуваними петельниками. Таким швом вишивали на уставці та манжетах горизонтальні ряди, які формували із широкого щільно укладеного зигзагоподібного орнаменту. Колір таких рядків міг бути червоним або змінювати один ряд червоного кольору на інший білий. Колір основної вишивки делікатно доповнювали пунктирними лініями, виконаними червоними або синіми нитками. В даному регіоні широко використовували і прийом «петельчастого» викінчення краю окремих складових жіночої української сорочки-вишиванки - виложистого коміру та манжетів. Останні мали вигляд широких повітряних петель, обметаних кольоровою заповлочною. Миколаївські жіночі сорочки-вишиванки виділялися своєрідним прийомом розташування орнаментальної смуги по низу рукава на невеликій відстані від манжети. Спідниці мали дрібні зборки, а поверх була запаска оздоблена кольоровими стрічками. На сорочку надягали приталену безрукавку (лейбик). До елементів верхнього одягу можна віднести кожухи та сукняні куртки.

Галичанки з Яворівщина носили широку виготовлену з чотирьох пілок полотняну спідницю на яку було нанесено штампований вибій частий орнамент. Її передня пілка була гладкою, а три інших збирали у дрібні складки «збирачки». Верхній край спідниці шивали до широкого полотняного пояса, який зв'язували чи застібали на гаплик. Поверх спідниці або «шорца» галичанки Яворівщини носили білу запаску - «фартушок», пошитий з двох, з'єднаних мережкою, пілок тонкого полотна, яке в поясі укладали доволі широкими складками. Нижній край запаски оздоблювали широким розрідженим зором.

Висновки. Таким чином, характерною особливістю національного жіночого одягу Галичини є наявність великої кількості локальних варіантів. На території Галичини впродовж історії склалися свої методи гаптування (вишивка гладдю, що на Львівщині має назву гапт), що набули широкої популярності. Кожному виду одягу відповідала визначена техніка, колорит, орнаментальні мотиви. Яворівська вишивка - різновид української вишивки, притаманний Яворівському району Львівщини. Характерні кольори: зелений, оранжевий, жовтий і зрідка чорний. Еволюція художньо-образного вирішення яворівської вишивки йшла в напрямку заміни найпростіших дрібнозорних геометричних орнаментів на складні квіткові композиції в яскравій, насиченій гамі кольорів.

Ключові слова: Україна, жіночий одяг, Галичина.

ЛІТЕРАТУРА

1. Вовк Хв. Студії з української етнографії та антропології / Хведір Вовк. - Київ: Мистецтво, 1995. - 144 с.
2. Войтів Г.В. Назви одягу в пам'ятках української мови XIV-XVIII століть: автореф. дисертації канд. філолог. наук / Ганна Войтів. - Львів, 1995. - 24 с.
3. Войтович В.М. Українська міфологія / Валерій Войтович. - Київ: Либідь, 2002. - 664 с.
4. Матейко К.І. Український народний одяг. Етнографічний словник / Катерина Матейко; за ред. Р. Кирчіва. - Київ: Наукова думка, 1996. - 196 с.